

Sygn. akt I CSK 449/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółki z o.o. w R.

przeciwko Zakładowi Gospodarki Komunalnej i Usług Wielobranżowych G.(...)

w B. Spółce z o.o. z siedzibą w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 25 marca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 2 kwietnia 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

W sporze o zapłatę za odbiór ścieków dostarczanych do sieci kanalizacyjnej miasta R. z gminy B. w okresie od sierpnia 2005 roku do marca 2008 roku Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2009 roku oddalił apelację pozwanej Spółki i zasądził od niej na rzecz powodowej Spółki koszty postępowania apelacyjnego.

Sąd ustalił jako fakty bezsporne, że od ponad 10 lat pozwana odprowadza ścieki do sieci kanalizacyjnej powódki, strony nie zawarły w formie pisemnej umowy w tym przedmiocie, a Powódka domaga się reszty należności z faktur, sporządzonych z zastosowaniem taryfy zatwierdzonej uchwałą Rady Miasta R.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dostarczanie i odbiór ścieków oraz częściowe uiszczenie należności stanowią istotne elementy umowy o odprowadzanie ścieków, do której ma zastosowanie art. 735 k.c. w zw. z art. 750 k.c. Sąd ten przyjął nadto, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia tej umowy przez czynności konkludentne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie może budzić wątpliwości, że podmiotowi odbierającemu ścieki należy się wynagrodzenie ustalone według stawek określonych w taryfie skoro taka obowiązuje, a podstawą uwzględnienia powództwa nie może być w takiej sytuacji art. 405 k.c. Żądanie pozwu Sąd odwoławczy uznał za uzasadnione na podstawie art. 750 k.c. w zw. z art. 735 k.c., przyjmując zarazem za fakt bezsporny, że prowadzone przez strony negocjacje nie doprowadziły do zawarcia ugody.

Powyższy wyrok strona pozwana zaskarżyła w całości wnosząc o jego uchylenie w całości i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu I instancji w całości i przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Skargę kasacyjną pozwana oparła na zarzutach mieszczących się w ramach obu podstaw kasacyjnych.

Zarzut naruszenia art. 378 k.p.c. uzasadniono odmową rozpoznania podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, a to z powodu braku określenia przejawów naruszenia tych przepisów.

Naruszenie art. 60 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 734 § 1 i 750 k.c. w zw. z art. 405 k.c. uzasadnia skarżącą niewłaściwym przyjęciem, że strony zawarły umowę na odbiór ścieków w następstwie czynności konkludentnych.

Z kolei zarzut naruszenia art. 6 ust. 1a w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 7 marca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w zw. z art. 405 k.c. uzasadniono ich błędną wykładnią polegającą na przyjęciu, że w rozliczeniach pomiędzy przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi istnieje obowiązek stosowania cen określonych w taryfach uchwalonych przez radę gminy dla odbiorców indywidualnych.

Wreszcie zarzut naruszenie art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1a i art. 26 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 217 k.p.c. uzasadniono błędną wykładnią wyrażającą się w przyjęciu, że w umowie zawartej przez czynności konkludentne wynagrodzenie przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych ustala się według stawek taryfy uchwalonej przez radę gminy dla odbiorców indywidualnych, a nie jako wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy.

Ostatnia grupa zarzutów obejmuje naruszenie art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 60 i art. 65 k.c. w zw. z art. 917 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na odmowie uznania zawarcia w drodze negocjacji ugody regulującej spłatę zadłużenia, pomimo ustalenia w toku procesu faktów pozwalających na przyjęcie, że doszło do zawarcia takiej ugody.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwana wywodzi, że następstwem niedopuszczalności stosowania stawek z taryfy niewłaściwej w stosunkach pomiędzy stronami sporu, uzasadnione jest żądanie od niej wynagrodzenia odpowiadającego wykonanej pracy, a to z mocy art. 735 § 2 k.c.

Powodowa Spółka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, twierdząc, że okoliczność, iż stosowana przez nią cena odpowiada wysokością cenie pochodzącej z taryfy nie świadczy o tym, że jest to cena taryfowa, ponieważ jest to cena wyliczona w oparciu o własną kalkulację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie wobec słuszności jednego spośród podniesionych w niej zarzutów.

W pierwszej kolejności należy rozpoznać zarzuty podniesione w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, tj. naruszenia przepisów postępowania, albowiem dopiero weryfikacja czynności sądu dokonanych w toku postępowania apelacyjnego warunkuje celowość dokonywania oceny, czy nie zostały popełnione przez Sąd drugiej instancji

błędy w orzekaniu, polegające na błędnej wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu przepisów prawa materialnego.

Podnoszony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., argumentowany odmową rozpoznania przez Sąd drugiej instancji podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.), nie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., warunkiem skutecznego podniesienia, w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, zarzutu naruszenia przepisów postępowania jest wykazanie przez skarżącego, że uchybienia natury proceduralnej dokonane przez sąd drugiej instancji mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (por. m.in. postanowienie SN z dnia 10 lutego 1997 roku, sygn. akt I CKN 57/96, publ. OSNC 1997, nr 6-7, poz. 82; wyrok SN z dnia 11 grudnia 1997 roku, sygn. akt I CKN 388/97, publ. Prok. i Pr. - wkładka 1998, nr 4, poz. 37; postanowienie SN z dnia 19 października 2006 roku, sygn. akt V CSK/06, niepubl.; wyrok SN z dnia 23 maja 2003 roku, sygn. akt III CKN 1385/00, niepubl.; wyrok SN z dnia 26 stycznia 2005 roku, sygn. akt II PK 198/04, niepubl.; wyrok SN z dnia 29 stycznia 2002 roku, sygn. akt V CKN 722/00, niepubl.). Tymczasem skarżący, wskazując w skardze kasacyjnej na uchybienie procesowe Sądu drugiej instancji polegające – w jego ocenie – na nierozpoznaniu przytoczonych w apelacji zarzutów naruszenia przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, w żaden sposób nie wyjaśniana na czym mógł polegać istotny wpływ podnoszonego naruszenia przepisów postępowania na wynik sprawy.

Zasadny jest natomiast, podniesiony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, zarzut naruszenia art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1a i art. 26 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków w zw. z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 217 k.p.c., poprzez jego błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu, że w umowie zawartej przez czynności konkludentne wynagrodzenie przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych ustala się według stawek taryfy uchwalonej przez radę gminy dla odbiorców indywidualnych, a niejako wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego reprezentowany jest ugruntowany pogląd, zgodnie z którym zawarcie umowy o odprowadzanie ścieków może nastąpić w sposób dorozumiany (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 roku, sygn. akt III CZP 71/97, publ. OSNC 1998, nr 9, poz. 131; wyrok SN z dnia 24 stycznia 2007 roku, sygn.

akt III CSK 280/06, niepubl.). Zwraca się przy tym uwagę, że brak ustalenia przez strony wysokości wynagrodzenia należnego za odprowadzanie ścieków nie uprawnia do twierdzenia, że pomiędzy stronami nie doszło do zawarcia tej umowy (por. wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2006 roku, sygn. akt I CSK 149/05, niepubl.). Rozliczenia za zbiorowe zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne z odbiorcami usług, zgodnie z art. 26 ust.1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, następują bowiem na podstawie określonych w taryfach cen i stawek opłat oraz ilości dostarczonej wody lub odprowadzonych ścieków. W przypadku zaś braku obowiązującej taryfy, jeżeli z umowy lub okoliczności nie wynika, że podejmujący się wykonania usługi zobowiązał się wykonać ją bez wynagrodzenia, przysługuje mu wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy (art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.). Tym samym, w razie zawarcia, w drodze czynności dorozumianych, umowy o odprowadzanie ścieków i braku określenia w niej wysokości należnego przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu wynagrodzenia, jego wysokość określa się według stawek określonych w taryfie (art. 26 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków), zaś w przypadku braku obowiązującej taryfy przedsiębiorcy przysługuje wynagrodzenie odpowiadające wykonanej pracy (art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.).

Mając powyższe na względzie zaznaczyć należy, że określenie wysokości należnego powodowi wynagrodzenia z tytułu odprowadzania ścieków dostarczanych przez pozwanego – Zakład Gospodarki Komunalnej i Usług Wielobranżowych G.(...) sp. z o.o. z siedzibą w B. – wymagało od sądów meriti ustalenia, czy istnieje obowiązująca strony sporu taryfa, określająca ceny i stawki opłat za odprowadzanie ścieków otrzymanych przez powoda od pozwanego. Dopiero bowiem poczynienie ustalenia w tym przedmiocie umożliwia poprawne określenie wysokości należnego powodowi z tego tytułu wynagrodzenia. Zaznaczyć bowiem należy, że dopiero ewentualne pozytywne przesądzenie, iż istniała „obowiązująca taryfa” określająca stawki i ceny za odprowadzanie ścieków przekazanych przez pozwanego oznacza, że wysokość należnego z tego tytułu wynagrodzenia ustalana będzie na podstawie cen i stawek określonych w tej taryfie (art. 26 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odbiorze ścieków). Brak zaś takiego ustalenia wymaga przyjęcia, że wysokość należnego powodowi wynagrodzenia z tytułu odprowadzania ścieków z obszaru gminy B. będzie odpowiadała wykonanej pracy (art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.). Z ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji nie wynika

jednoznacznie jaki podmiotowy zakres obowiązywania miała przedłożona przez powoda taryfa uchwalona przez radę miasta R., tj. czy taryfa ta określa również stawki i ceny z tytułu odbioru ścieków od pozwanego. Konieczne jest zatem uprzednie rozstrzygnięcie, czy taryfa ta określała także ceny i stawki za odbiór przez powoda ścieków otrzymywanych od pozwanego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Usług Wielobranżowych G.(...) sp. z o.o. z siedzibą w B.

Za przedwczesny należy uznać zarzut naruszenia art. 6 ust. 1a w zw. z art. 26 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków w zw. z art. 405 k.c., polegający – w ocenie skarżącego – na błędnej ich wykładni poprzez przyjęcie, że w rozliczeniu pomiędzy przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi istnieje obowiązek stosowania cen określonych w taryfach uchwalonych przez radę gminy dla odbiorców indywidualnych. Zarzut taki mógłby być uzasadniony dopiero w sytuacji jednoznacznego przesądzenia, że w przedmiotowym stanie faktycznym nie ma zastosowania art. 735 § 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.

Nie może wywołać zamierzonego przez skarżącego skutku, ze względu na treść art. 398³ § 3 k.p.c., podnoszony w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, zarzut naruszenia art. 60 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 734 § 1 i 750 k.c. w zw. z art. 405 k.c., a upatrywany przez skarżącego w ich niewłaściwym zastosowaniu polegającym na przyjęciu, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy na odbiór ścieków w następstwie czynności konkludentnych. Zarzut ten, wobec przytoczonej argumentacji, zmierza bowiem – w swej istocie – do kwestionowania w toku postępowania kasacyjnego ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny ustalił, że pomiędzy stronami, w drodze czynności konkludentnych (*per facta concludentia*), doszło do zawarcia umowy o odprowadzanie ścieków, a tym samym podnoszony zarzut naruszenia art. 60 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 734 § 1 i 750 k.c. w zw. z art. 405 k.c., kwestionujący prawidłowość tego ustalenia, należało, ze względu na treść art. 398³ § 3 k.p.c., uznać za niedopuszczalny.

Niedopuszczalny jest również zarzut naruszenia art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 60 i art. 65 k.c. w zw. z art. 917 k.c. Skarżący upatruje naruszenia przywołanych przepisów w ich niewłaściwym zastosowaniu, polegającym – jak argumentuje – na tym, że mimo ustalenia w toku procesu faktów pozwalających na przyjęcie, iż pomiędzy stronami została zawarta w drodze negocjacji umowa ugody regulująca spłatę zadłużenia, Sąd Apelacyjny nie uznał ugody za zawartą. Tak podniesiony zarzut stanowi

niedopuszczalną próbę kreowania przez skarżącego, w toku postępowania kasacyjnego, ustalenia faktycznego pozostającego w sprzeczności z ustaleniami faktycznymi dokonanyymi przez Sąd drugiej instancji (art. 398³ § 3 k.p.c.), którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Bezspornie bowiem Sąd Apelacyjny ustalił, że pomiędzy stronami, mimo prowadzonych negocjacji, nie doszło do zawarcia ugody.

Z tych też względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., zaś w przedmiocie kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.